

Obsah

Manipulace s ocelovými lahvemi na pozici skladnice (sp. zn. 6855/2021/VOP/JCZ)	1
Černá stavba v památkové zóně (sp. zn. 2910/2021/VOP/MH)	2
Rušení nočního klidu (sp. zn. 5889/2021/VOP/MČ).....	3
Jednání příslušníků Vězeňské služby ČR (sp. zn. 220/2021/VOP/PG)	4
Vady kázeňského řízení (sp. zn. 3882/2021/VOP/JM)	5
Kontakt dítěte s rodičem ve výkonu trestu odnětí svobody (sp. zn. 6133/2021/VOP/TK)	5
Kontakt rodiče s dítětem během jeho hospitalizace (sp. zn. 3045/2021/VOP/ZK).....	6
Posuzování zvládnutí životních potřeb stravování, oblékání a obouvání a tělesné hygieny (sp. zn. 1441/2022/VOP/JČ).....	7
Špatné poučení úřadem práce při podání žádosti o podporu v nezaměstnanosti (sp. zn. 4135/2021/VOP/JL)	8
Omezení finančních služeb osobám se vztahem k Rusku (sp. zn. 9117/2022/VOP/ML)	8
Neotevření účtu žadatelce ze země, proti níž jsou uplatňovány sankce (sp. zn. 364/2021/VOP/ML) ...	9
Doporučení územním samosprávám ohledně ubytování romských ukrajinských uprchlíků (sp. zn. 40/2022/DIS/BVT)	10

1. Veřejná správa

Ochrana přírody, EIA, báňská správa

Manipulace s ocelovými lahvemi na pozici skladnice (sp. zn. 6855/2021/VOP/JCZ)

Stěžovatelka nesouhlasila s výsledkem kontroly dodržování pracovněprávních předpisů - pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) příslušným dozorovým orgánem v podniku D., ve kterém byla dlouhodobě zaměstnána na pozici skladnice. Své přesvědčení o porušování pracovněprávních předpisů dovozovala z toho, že měla být v rámci svého zaměstnání v podniku nucena zvedat těžká břemena (některá až o váze 80 kg), vyústěním čehož se podle ní stala její pracovní neschopnost a následně i přiznání invalidního důchodu.

S možnostmi, které se nabízí v rámci řešení pracovněprávních sporů, týkajících se eventuálního odškodnění (do kterých ochránce nepřísluší zasahovat), byla stěžovatelka seznámena samostatným dopisem veřejného ochránce práv (dále také „ochránce“). Na základě doporučení ochránce pak stěžovatelka ještě uplatnila svoji stížnost proti výsledkům provedené kontroly dozorového orgánu k nadřízenému inspektorovi, který ji po prošetření zamítl jako nedůvodnou. Stěžovatelka ochránce požádala, aby postupy úřadů prověřil.

Poté co tak ochránce učinil, nezbylo mu než konstatovat, že úřady postupovaly v daném případě s potřebnou mírou pečlivosti i objektivity, a jejich závěrům není co vytknout. Stěžovatelka v rámci svého požadavku na provedení dozoru nad dodržováním pracovněprávních předpisů v podniku D. uvedla, že v rámci výkonu její pracovní činnosti na pozici skladnice, při provádění manipulace s ocelovými láhvemi technických plynů došlo k překročení průměrného hygienického limitu pro celosměnovou kumulativní hmotnost ručně manipulovaných břemen v průměrné osmihodinové směně ženou, který činí 6 500 kg. Ochránce se ztotožnil s tím, že klíčové je rozlišení mezi pojmy manipulace a zvedání, přičemž při ruční manipulaci s ocelovými láhvemi, která se prováděla z bezpečnostních důvodů pro oddělení některých láhví (kyslík, acetylen), se neprovádělo zvedání těchto láhví, ale provádělo se koulení těchto láhví na stojato po zemi do vzdálenosti několika metrů (mezi koulením láhví na stojato a zvedáním láhví je z hlediska hmotnostní manipulace zásadní rozdíl). Ochránci nebyly k dispozici takové indicie, které by mu umožňovaly výsledek šetření úřadů zpochybnit.

Památková péče

Černá stavba v památkové zóně (sp. zn. [2910/2021/VOP/MH](#))

Na ochránce se obrátil stěžovatel podnětem, ve kterém si stěžoval na postup stavebního úřadu v řízení o dodatečném povolení stavby na území městské památkové zóny. Stavebník po provedené demolici původního domu zahájil stavbu bez potřebného stavebního povolení a bez závazného stanoviska orgánu státní památkové péče. Stavební úřad projednával stavbu v řízení o odstranění stavby, respektive v řízení o dodatečném povolení stavby.

Ve zprávě o šetření ochránce uvedl, že stavební úřad v daném případě nepostupoval vždy v souladu se stavebním zákonem a správním řádem, což vedlo k tomu, že jím vydaná rozhodnutí krajský úřad pro zjištěné vady opakovaně zrušil.

Dobu, po kterou se stavební úřad věcí zabýval (stavební úřad vede řízení o dodatečném povolení stavby již sedm let), ochránce shledal jako nepřiměřenou, což není v souladu se zásadou rychlosti správního řízení.

Ve zprávě o šetření dále ochránce poukázal na to, že stavební úřad vychází v současné fázi řízení o dodatečném povolení stavby ze závazného stanoviska orgánu státní památkové péče, které kvalifikuje provedení stavby z hlediska zájmů státní památkové péče jako přípustné.

Ochránce stavební úřad upozornil na to, že toto závazné stanovisko je v rozporu se závazným stanoviskem nadřízeného dotčeného orgánu krajského úřadu, jenž záměr označil jako nepřípustný a za účelem kompromisního řešení navrhl požadavky na změnu stavby, při jejichž splnění by bylo možné stavbu z hlediska zájmů státní památkové péče akceptovat.

Vzhledem k tomu, že stavební úřad neprovedl žádná opatření k nápravě a trval na tom, že v řízení o dodatečném povolení stavby postupoval správně, vydal ochránce závěrečné stanovisko. Součástí tohoto stanoviska byl návrh opatření k nápravě.

Stavebnímu úřadu ochránce navrhl, aby:

- I. ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení závěrečného stanoviska požádal krajský úřad jako nadřízený dotčený orgán státní památkové péče o vyjádření, které závazné stanovisko orgánu státní památkové péče je platné a závazné pro řízení o dodatečném povolení stavby,

- II. ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení vyjádření nadřízeného dotčeného orgánu státní památkové péče (krajského úřadu) rozhodl v řízení o dodatečném povolení stavby.

V závěrečném stanovisku ochránce uvedl, že jako zásadní pro další postup v řízení o dodatečném povolení stavby pokládá vyjasnění nesouladu závazných stanovisek orgánu státní památkové péče. Poukázal na to, že stavební úřad má ve spise dvě rozdílná závazná stanoviska dotčeného orgánu na úseku státní památkové péče ke zcela totožnému předmětu řízení. Podle ochránce šlo o zcela jasný rozpor mezi dvěma závaznými stanovisky orgánu státní památkové péče k témuž stavebnímu záměru, a to za situace, kdy nedošlo k žádné změně stavu věci, záměru, územních podmínek, podmínek regulačního plánu, územního plánu ani podmínek městské památkové zóny.

V závěrečném stanovisku proto ochránce konstatoval, že tento nesoulad mezi dvěma závaznými stanovisky orgánu státní památkové péče s rozdílným posouzením totožného skutkového stavu (stavebního záměru) má přímý vliv na správní řízení vedené stavebním úřadem, které zatěžuje právní vadou.

Ochránce stavební úřad požádal, aby sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě.

Prvnímu z navržených opatření k nápravě stavební úřad vyhověl tím, že písemně požádal krajský úřad o vyjádření, které závazné stanovisko orgánu státní památkové péče je platné a závazné pro řízení o dodatečném povolení stavby.

Následně se ochránce dozvěděl, že stavební úřad vydal rozhodnutí o dodatečném povolení stavby, aniž by vyčkal informace z krajského úřadu, které ze dvou závazných stanovisek orgánu státní památkové péče je platné a závazné pro řízení o dodatečném povolení stavby, proto se ochránce rozhodl postupovat podle § 20 odst. 2 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv a informoval nadřízený krajský úřad, že stavební úřad jím navržené opatření k nápravě v plném rozsahu nesplnil.

Přestupky proti veřejnému pořádku, občanskému soužití a majetku

Rušení nočního klidu (sp. zn. [5889/2021/VOP/MČ](#))

Ochránce šetřil případ obtěžování hlukem z venkovní diskotéky. Na rušení nočního klidu si opakovaně stěžovali lidé ve třech okolních vesnicích. Pořadatel přitom má k dispozici vnitřní prostory, ve kterých diskotéky probíhají v zimě. Obec, na jejímž území k pořádání hudební produkce docházelo, opakovaně žádala Policii ČR o součinnost za účelem zjištění totožnosti osob, které porušují právní předpisy obce – tržní řád a obecně závazné vyhlášky (o nočním klidu a o zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku při provozování hostinských činností).

Ochránce zjistil, že úřad příslušný k projednávání přestupku rušení nočního klidu sice sankcionoval několik případů porušení práva, ale většinu oznámení odložil, aniž by řízení o přestupku zahájil a prováděl dokazování. Ochránce ve zprávě o šetření mimo jiné shrnul soudní judikaturu, o kterou se správní orgán může v budoucích případech opřít. Z ní jednoznačně vyplývá, že v případech rušení nočního klidu jsou zásadními důkazními prostředky výsledky osob, které byly rušeny, a výsledky zasahujících policistů. Není zapotřebí např. měření hluku. Dále ochránce uvedl, že žádosti obce směrem k policii, aby při pořádání venkovních diskoték (jsou předem avizované na programech provozovatele) prováděla zásahy i bez toho, že by čekala na jednotlivá oznámení občanů na rušení nočního klidu, je v pořádku a nejedná se o nepřípustné objednávání služeb policie. Obec potřebuje součinnost policie k tomu, aby zjistila totožnost osob, u nichž je dáno podezření na porušení práva. Bez toho není možné zahájit řízení vůči konkrétní osobě. Policie i

orgán projednávající přestupky zprávu ochránce přijaly a policie přislíbila konat na avizované akci konkrétní bezpečnostní opatření.

Činnost Vězeňské služby ČR

Jednání příslušníků Vězeňské služby ČR (sp. zn. [220/2021/VOP/PG](#))

Stěžovatel (francouzsky hovořící cizinec) se obrátil na ochránce (na základě jeho pověření se případem zabývala zástupkyně veřejného ochránce práv) se stížností, že jej měl fyzicky napadnout příslušník Vězeňské služby ČR (příslušník A.) ve Vazební věznici X (dále jako „věznice“). Celé události měl přihlížet další příslušník Vězeňské služby ČR (příslušník B.).

Stěžovatel si proti postupu Vězeňské služby ČR podal stížnost prostřednictvím svého právního zástupce. Z podkladů, které si zástupkyně ochránce od věznice vyžádala, bylo zjištěno, že první podání vysvětlení k uvedené záležitosti bylo datováno až po dvou měsících od stěžovatelovy žádosti o prošetření. Poslední podání vysvětlení pak bylo datováno po více než 4 měsících od podání podnětu k prošetření události. Věznice navíc nebyla schopna identifikovat dalšího z příslušníků Vězeňské služby ČR (příslušníka C.), který události mohl přihlížet.

Z podkladů, které si zástupkyně ochránce od věznice vyžádala (zejm. z kamerového záznamu, z výpovědi svědků, ani příslušníků Vězeňské služby ČR), nebylo možné napadení stěžovatele ze strany příslušníka Vězeňské služby ČR prokázat.

Pochybení však zástupkyně ochránce shledala v postupu, jakým byla celá událost šetřena. Šetření bylo zahájeno pozdě (výpovědi svědků s několikaměsíčním zpožděním) a nebylo vedeno pečlivě (neschopnost věznice identifikovat příslušníka C.).

Zástupkyně dále uvedla, že Vězeňská služba ČR se ani nezabývala otázkou, zda stěžovatel vznesl hájitelné tvrzení o špatném zacházení a zda nemělo být oznámení stěžovatele v určité fázi postoupeno k šetření Generální inspekci bezpečnostních sborů (dále také „GIBS“). Stát má totiž povinnost v některých případech stížností na špatné zacházení provést tzv. účinné vyšetřování (šetření, které povede k objasnění faktů a k určení a potrestání odpovědných osob, a které musí splňovat kumulativně následující požadavky. Musí být: a) nezávislé a nestranné, b) rychlé, c) podrobené kontrole veřejnosti a umožňující aktivní participaci poškozeného a d) důkladné a dostatečné). Pouze za splnění těchto kumulativních podmínek je možné označit vyšetřování za účinné a souladné se stěžovatelovými právy podle čl. 7 odst. 2 Listiny a čl. 3 Úmluvy.¹

Zástupkyně řediteli věznice navrhovala, aby v případě, že vězeň vznese stížnost na napadení příslušníkem Vězeňské služby ČR, věznice zajistila posouzení z hlediska existence hájitelného tvrzení o špatném zacházení a podle výsledku věc postoupila GIBS, dále aby do budoucna věznice prováděla šetření stížností neodkladně a s větší pečlivostí a omluvila se stěžovateli, že postupem porušila základní právo na provedení účinného vyšetřování ze strany státu. Ředitel věznice však pochybení neuznal, ani nenapravil.

Zástupkyně proto využila svého oprávnění a vyzooměla Generální ředitelství Vězeňské služby ČR (dále jako „GŘVS“), jako nadřízený orgán. GŘVS se ztotožnilo s názorem věznice, když uvedlo, že napadení stěžovatele ze strany příslušníků Vězeňské služby ČR nebylo prokázáno. Neztotožnilo se však s délkou řízení, které bylo ze strany věznice provedeno. GŘVS uvedlo, že věznice měla zajistit dříve kamerové záznamy a bezprostředně po jejich vyhodnocení věc konzultovat s GIBS a případně

1 Srov. např. nálezy Ústavního soudu České republiky ze dne 10. listopadu 2020, sp. zn. IV. ÚS 1559/20, bod 30.

měla být věc tomuto orgánu předána k dalšímu šetření. Z tohoto důvodu GŘVS provedlo opatření (problematika byla řešena s příslušníky Vězeňské služby ČR na celorepublikové úrovni a bude jí věnována pozornost v rámci provádění kontrolní činnosti ze strany GŘVS), aby se v budoucnu předešlo vzniku obdobných událostí. Opatření zástupkyně ochránce považovala za dostatečná a šetření ukončila.

Vězeňství

Vady kázeňského řízení (sp. zn. [3882/2021/VOP/JM](#))

Odsouzený si stěžoval na uložení kázeňského trestu důtky za to, že dne 29. 1. 2021 jako výdejce večeří ve vězeňské kuchyni údajně hrubě verbálně napadal občanské zaměstnance věznice. V kázeňském řízení shledala zástupkyně ochránce celou řadu nedostatků, zejména nevyslechnutí přítomných svědků z řad odsouzených a zaměstnanců věznice, nezajištění dalších důkazů (kamerový záznam), nekonkrétní popis jednání stěžovatele, za něž byl uložen kázeňský trest, v rozhodnutí o uložení kázeňského trestu, absence vypořádání námitek stěžovatele v rozhodnutí o stížnosti. V závěrečném stanovisku zástupkyně ochránce navrhla zrušení kázeňského trestu, což ředitel věznice odmítl s tím, že kázeňský přestupek stěžovatele byl jednoznačně prokázán, a to i přes absenci výpovědi všech svědků.

Zástupkyně ochránce využila svého oprávnění a informovala o uvedeném generálního ředitele Vězeňské služby ČR, který v reakci na to uvedl, že odbor výkonu vazby a trestu Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky konstatoval, že dané kázeňské řízení skutečně obsahuje vady. Řediteli dotčené věznice bylo doporučeno, aby znovu posoudil uvedené kázeňské řízení a rozhodl o dalším postupu. Kázeňský trest byl stěžovateli následně zrušen. Poznatky zjištěné posouzením uvedeného kázeňského řízení byly taktéž projednány odborem výkonu vazby a trestu v rámci celorepublikové porady vedoucích a zástupců vedoucích oddělení výkonu vazby, trestu a zabezpečovací detence, a to za účelem prevence vzniku obdobných zjištění.

Výkon sociálně-právní ochrany dítěte

Kontakt dítěte s rodičem ve výkonu trestu odnětí svobody (sp. zn. [6133/2021/VOP/TK](#))

Na veřejného ochránce práv se obrátila matka, jenž byla ve výkonu trestu odnětí svobody. Nelíbilo se jí, že není v kontaktu (osobně ani telefonicky) se svými dvěma dětmi, které soud svěřil do pěstounské péče. Před odchodem dětí do pěstounské péče si přitom s nimi pravidelně telefonovala a děti na ni reagovaly dobře. Pěstouni ale tvrdili, že děti psychicky nezvládají jakoukoliv zmínku o matce.

Zástupkyně veřejného ochránce práv při svém šetření zjistila, že přestože orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále „OSPOD“) v mnoha ohledech postupoval správně, dopustil se dvou pochybení. Podstatou prvního z nich byla komunikace mezi jednotlivými subjekty. Pěstouni totiž matku odkazovali na jejich doprovázející organizaci a OSPOD, zatímco OSPOD matku odkazoval na pěstouny a doprovázející organizaci. OSPOD tehdy pochybil, když nereagoval na neschopnost matky, doprovázející organizace a pěstounů efektivně komunikovat za účelem dosažení dohody ohledně kontaktů. Upozornila OSPOD, že měl převzít roli koordinátora a subjektům s komunikací pomoci například prostřednictvím svolání společné schůzky.

Přestože OSPOD správně sám kontakty podporoval, pěstouni i jejich organizace žádali pozdrzení kontaktů s ohledem na potřebu půlroční adaptační doby dětí u pěstounů a také s ohledem na

jejich reakce na jakékoliv zmínky o matce. Matka ale nesouhlasila s dočasným odložením kontaktů. Přestože adaptační dobu žádali pěstouni a doprovázející organizace, dopustil se OSPOD pochybení, jelikož neřešil fakt, že doprovázející organizace a pěstouni v podstatě jen matce sdělili, že adaptace bude, aniž by žádali její souhlas. Nastavení jakýchkoliv překážek v kontaktu dítěte s rodiči s odkazem na adaptaci dítěte v pěstounské rodině totiž nemá oporu v zákoně.

OSPOD nejen že velice vstřícně přijal závěry šetření, nadto sám podnikl velmi aktivní kroky k nápravě těchto pochybení. Nenechal se zastavit ani negativním přístupem pěstounů. OSPOD začal vést pěstouny k řešení negativních reakcí dětí na zmínky o matce pomocí odborné psychologické pomoci. Zástupkyně jej totiž ve zprávě upozorňovala, že je třeba tyto reakce dětí řešit s odborníkem, který by měl pomoci zjistit jejich příčiny a nalézt řešení. Odbornou pomoc tehdy doporučovala i pro pěstouny.

Pokud jde o efektivní komunikaci, OSPOD se navzdory překážkám, které pěstouni vytvářeli, snažil o společné setkání všech zainteresovaných subjektů. OSPOD požádal i věznicu o zapojení matky do schůzky prostřednictvím online platformy za účasti sociální pracovníce věznice, která by mohla s matkou taktéž na přípravě ke kontaktům pracovat.

OSPOD dále na doporučení nadřízeného orgánu, zapracoval plán kontaktů matky s dětmi do individuálního plánu ochrany dětí a je rozhodnutý, že v případě, že pěstouni nebudou jeho kroky a cíle naplňovat při dalším přehodnocení, podá k soudu podnět na úpravu styku matky s dětmi.

Vyřizování stížnosti proti postupu poskytovatele zdravotních služeb

Kontakt rodiče s dítětem během jeho hospitalizace (sp. zn. [3045/2021/VOP/ZK](#))

- I. Úřad musí vždy v konkrétním případě přezkoumávat důvody, proč nemocnice odmítla umožnit přítomnost zákonného zástupce u dítěte. Úřad musí zjistit, zda tento zákaz sleduje legitimní cíl, a zda vnitřní řád nemocnice pobyt rodičů s dětmi omezuje pouze v rozumné míře. Paušální odkaz na nepříznivou epidemickou situaci bez dalšího neobstojí.**

Tříměsíční dcera stěžovatelky byla operována a poté hospitalizována na jednotce intenzivní a resuscitační péče. Nemocnice za ní matku pustila pouze jednou v den operace. S dcerou pak mohla být až po jejím přeložení na běžné oddělení, k němuž došlo týden po operaci. Svůj postup nemocnice odůvodnila epidemickou situací v souvislosti s COVID-19.

Poté, co si matka neúspěšně stěžovala u vedení nemocnice a u pražského magistrátu, zahájila zástupkyně veřejného ochránce práv šetření. Zjistila, že magistrát se nevypořádal se všemi námitkami stěžovatelky – ty směřovaly zejména k tomu, že i přes závažnost epidemické situace měla nemocnice kontakt s dcerou umožnit, i kdyby jen v omezené míře. Stěžovatelka kromě jiného uváděla, že při přijetí k hospitalizaci s dcerou měla negativní test na COVID-19.

V dané době kvůli celorepublikové epidemické situaci platil zákaz návštěv v lůžkových zdravotnických zařízeních, na návštěvy nezletilých pacientů se však nevztahoval. Rodič jakožto zákonný zástupce dítěte totiž není běžná návštěva a jeho přítomnost u hospitalizovaného dítěte se řídí jinými pravidly. Jsou-li naplněny zákonné předpoklady, mají nezletilí pacienti právo dokonce na nepřetržitou přítomnost svého rodiče. Toto právo sice neplatí absolutně a za jistých okolností může být omezeno, zejména na oddělení s výrazně ohroženými pacienty, i v takovém případě ale musí nemocnice umožnit alespoň krátký kontakt dítěte s rodiči. Obzvláště tehdy, jde-li o kojence a jeho matku.

Protože magistrát nezjednal nápravu a setrval na stále stejných obecných argumentech epidemickou situací (bez vazby na konkrétní okolnosti případu), informovala zástupkyně veřejného ochránce práv ministra zdravotnictví a veřejnost. Ministerstvo zdravotnictví v současnosti vytváří metodické stanovisko dobré praxe, v němž shrne základní pravidla pro pobyt rodičů v nemocnici s hospitalizovanými dětmi. Jeho vydání očekává ke konci roku 2022.

Příspěvek na péči

Posuzování zvládání životních potřeb stravování, oblékání a obouvání a tělesné hygieny (sp. zn. 1441/2022/VOP/JČ)

- I. Neschopnost zavázat si tkaničky u bot sama o sobě nestačí pro konstatování nezládnutí základní životní potřeby oblékání a obouvání. Zdravotně postižená osoba může používat obuv na suchý zip nebo nazouvací obuv. Je-li schopna si ji obout, zvládá obouvání.**
- II. Přemisťování do vany a z ní je součástí životní potřeby mobility, nikoliv tělesné hygieny. Rovněž ke skutečnosti, že si osoba nenechala bezbariérově upravit koupelnu ve vlastní nemovitosti, nelze přihlížet (na úpravu koupelny lze poskytnout příspěvek na zvláštní pomůcku).**

Stěžovatel je ochrnutý od lopatek dolů, pohybuje se na invalidním vozíku. Byl mu přiznán příspěvek na péči ve stupni II. Za nezládnuté životní potřeby mu byly uznány: mobilita, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost. Stěžovatel se domáhal uznání, že nezládá i životní potřeby stravování, tělesná hygiena, oblékání a obouvání, s nimiž mu musí pomáhat jeho pečující osoba.

K tomu, aby mohla být určitá životní potřeba uznána za nezládanou, je třeba, aby ji osoba nezládala z důvodu svého dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Přitom se přihlíží k zachovaným potenciálům a kompetencím fyzické osoby a k využívání běžně dostupných pomůcek, prostředků, předmětů denní potřeby nebo vybavení v domácnosti, veřejných prostor nebo zdravotnického prostředí (tzv. facilitátorů).

Ve vztahu k potřebě stravování posudkový lékař okresní správy sociálního zabezpečení (dále „OSSZ“) do posudku o závislosti uvedl, že u stěžovatele nebylo odbornými lékaři zjištěno zdravotní postižení, které by mu bránilo zvládnout stravování. Mentálně je schopen vybrat si hotový nápoj a potraviny. Nemá těžkou poruchu obou horních končetin, zvládne dát jednoduchou stravu na talíř a nalít si nápoj. Je schopen se samostatně najíst a napít. Mentálně je schopen dodržovat dietní opatření. Příprava a nákup stravy (nakupování potravin, vaření) byly vyhodnoceny v rámci životní potřeby péče o domácnost, která byla uznána za nezládanou. Výkon potřeby stravování má stěžovatel sice omezen, ale nelze prokázat, že by tuto potřebu nezládal vůbec nebo byl při jejím zvládnutí omezen těžkým způsobem. V rámci bytu je mobilní na mechanickém invalidním vozíku, je schopen se přesunout k hotové stravě, je schopen stravu, hrnek a lžici uchopit do rukou, rovněž zvládne si stravu naporcovat lžící. Nemá potíže v oblasti příjmu potravy a netrpí těžkou podvýživou. Nebyl proto důvod uznat tuto životní potřebu za nezládnutou.

Ve vztahu k potřebě oblékání a obouvání posudkový lékař uvedl, že u stěžovatele nebylo zjištěno zdravotní postižení, které by znemožňovalo zvládat oblékání a obouvání. Při hodnocení vzal do úvahy facilitátory, které stěžovatel může používat - nazouváky obuvi, navlékače ponožek, suché zipy na oblečení, volný oděv, nazouvací obuv atd. Stěžovatel je schopen úchopu, vybrat si oblečení přiměřené okolnostem, dokáže manipulovat s oblečením, rozezná rub a líc. Absolvoval

rehabilitační pobyt, v jehož rámci proběhl nácvik schopnosti obléct se a obout, který byl úspěšný. Oblečení pak je možné v domácnosti umístit tak, aby na ně stěžovatel dosáhl z invalidního vozíku a mohl si ho vzít a obléci si ho. Zavazování tkaniček není posudkově relevantní z toho důvodu, že existuje obuv bez tkaniček (typicky na suchý zip nebo nazouvací), kterou stěžovatel může používat.

Ve vztahu k životní potřebě tělesná hygiena posudkový lékař zopakoval, že u stěžovatele nebyla zjištěna zdravotní postižení, které by znemožňovalo provádět tělesnou hygienu. Nepřítomnost sprchového koutu v domácnosti není důvodem pro uznání neschopnosti vykonávat tuto potřebu (koupelnu je možné přestavět a uzpůsobit ji tak, aby byla bezbariérová; na tyto stavební práce je možné přiznat příspěvek na zvláštní pomůcku). Navíc je třeba brát v úvahu facilitátory - madla, protiskluzové pomůcky; hygienu je možné provádět rovněž postupným omýváním jednotlivých částí těla žínkou vsedě. Malou hygienu stěžovatel zvládá samostatně. Je schopen úchopu, v rámci bytu mobilní, je schopen využít sprchového koutu se sedátkem. Přesuny z vany a do vany jsou hodnoceny v mobilitě, jejíž nezvládání bylo stěžovateli uznáno.

Ochránce v postupu OSSZ Břeclav při posuzování zdravotního stavu stěžovatele v řízení o zvýšení příspěvku na péči neshledal pochybení. Posudek o stupni závislosti je jednoznačný, úplný a přesvědčivý.

Zaměstnanost

Špatné poučení úřadem práce při podání žádosti o podporu v nezaměstnanosti (sp. zn. 4135/2021/VOP/JL)

Stěžovatelka pracovala jako lesní dělnice, zaměstnavatel s ní však ukončil pracovní poměr. Dostavila se na úřad práce a chtěla požádat o podporu v nezaměstnanosti. Zaměstnankyně úřadu práce do kontaktního listu uchazeče o zaměstnání zapsala, že „*uchazečka nežádá PvN,*“ aniž by zjistila její skutečný zájem o podporu v nezaměstnanosti. Stěžovatelka úřední zkratce nerozuměla a záznam podepsala. Co uvedená úřední zkratka znamenala, se dozvěděla až na další kontaktní schůzce. Teprve poté požádala o podporu v nezaměstnanosti. Stěžovatelce byla přiznána podpora v nezaměstnanosti až o více než měsíc později. Do té doby byla bez jakékoli finanční podpory ze strany státu, ačkoli na ni měla nárok. V reakci na zprávu zástupkyně veřejného ochránce práv úřad své pochybení uznal a přijal systémová opatření k nápravě.

2. Diskriminace

Omezení finančních služeb osobám se vztahem k Rusku (sp. zn. 9117/2022/VOP/ML)

Stěžovatel je občanem Ruské federace, dlouhodobě žije v České republice. Na ochránce se obrátil poté, co mu forexová (obchodování s cizími měnami) společnost, jíž je klientem, sdělila, že vzhledem k evropským sankcím vůči Rusku a z toho jí vyplývajícím povinností musela omezit účty všech klientů, kteří mají vztah k Rusku. Stěžovatel mohl i nadále uskutečňovat obchody, avšak pouze po telefonu prostřednictvím makléře a po schválení compliance oddělením.

Ochránce se rozhodl přijatá opatření posuzovat z pohledu nepřímé diskriminace z důvodu národnosti, protože společnost přijala omezení nejen vůči občanům Ruska, ale vůči všem klientům, kteří mají jakýkoliv vztah s Ruskem. Vysvětlil stěžovateli, že podle antidiskriminačního zákona se o nepřímou diskriminaci nejedná tehdy, kdy jsou tato opatření objektivně odůvodněna legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné. Ochránce konstatoval,

že dodržování povinností souvisejících s evropskými sankcemi a vyplývajícími ze zákona o praní špinavých peněz (zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, dále také „AML zákon“) považuje za legitimní cíl. Co se týče přiměřenosti a nezbytnosti, považoval by za problematické, pokud by společnost zablokovala účty svých ruských klientů bez dalšího. Pokud však společnost umožňuje i nadále využívat jejích služeb, přestože méně praktickým způsobem, naznal, že přijaté prostředky jsou přiměřené. Pro společnost může být tento postup jediným možným způsobem, jak v současné situaci efektivně ověřovat jednotlivé transakce, a proto tato opatření považoval ochránce rovněž za nezbytná.

Neotevření účtu žadatelce ze země, proti níž jsou uplatňovány sankce (sp. zn. 364/2021/VOP/ML)

Na ochránce se obrátila stěžovatelka, která je občankou Íránu a v České republice pobývá jako žadatelka o mezinárodní ochranu. V několika bankách žádala o otevření platebního účtu, v žádném z nich ale nebyla úspěšná. Obrátila se proto na Českou národní banku (dále jen „ČNB“), která jí sdělila, že má jako osoba legálně pobývajících v členském státu EU právo na zřízení alespoň jednoho základního účtu, zároveň však banky musí dodržovat povinnosti, které jim vyplývají ze zákona o praní špinavých peněz (zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, dále také „AML zákon“). Nesdělila však svoje stanovisko k tomuto rozporu ani konkrétní informace k situaci stěžovatelky. Ochránce se proto rozhodl zahájit vůči ČNB šetření. Zajímal se o to, jak ČNB přistupuje k rozporu mezi právem na to mít alespoň jeden účet a k povinnostem vyplývajícím bankám z AML zákona, zejména zda mohou podle ČNB banky odmítat zákazníky na základě pouhé skutečnosti, že jsou občany státu, vůči kterému ČR uplatňuje mezinárodní sankce. Dotazoval se také na to, zda ČNB zjišťovala od jednotlivých bank důvody, pro které stěžovatelku odmítly.

Ochránce zjistil, že ČNB pochybila ve třech oblastech. Zaprvé, když jako orgánu vykonávající dohled nad finančním trhem nebyla schopna poskytnout jednoznačné právní stanovisko k řešení rozporu mezi právem osob legálně pobývajících na území České republiky na to mít alespoň jeden základní účet a mezi povinnostmi vyplývajícím bankám z AML zákona. Zadruhé, když se nezabývala konkrétními důvody, pro které banky stěžovatelce odmítly zřídit platební účet a nemohla tak posoudit ani otázku možného diskriminačního jednání v případě, že by banky stěžovatelku odmítly nikoliv na základě konkrétního posouzení důvěryhodnosti její osoby, nýbrž pouze na základě její národnosti či státní příslušnosti. Poslední pochybení spočívalo v tom, že ČNB stěžovatelce nesdělila důvody, pro které správní řízení nezahájila a neposkytla jí žádnou konkrétní informaci k tomu, jakým způsobem skutečnosti uváděné v podáních prověřila, či z jakého důvodu se je rozhodla neprověřovat.

Těsně před vydáním zprávy proběhla schůzka mezi zástupci Kanceláře veřejného ochránce práv a zástupci ČNB. Na této schůzce ČNB sdělila, že k dané problematice již zaujala konkrétní stanovisko, v návaznosti na něž připravuje další kroky. Ochránce proto došel k závěru, že není účelné, abych vyžadoval přijetí dalších nápravných opatření.

Doporučení

Doporučení územním samosprávám ohledně ubytování romských ukrajinských uprchlíků (sp. zn. 40/2022/DIS/BVT)

Ochránce vydal doporučení k postupu územních samospráv odmítajících ubytování romských ukrajinských uprchlíků na svých územích. Učinil tak na podkladě otevřených prohlášení některých obcí a krajů, které se na toto téma objevovaly ve veřejném prostoru. Doporučení upozorňuje na související právní úpravu v antidiskriminačním zákoně, který zakazuje diskriminaci v oblasti bydlení mj. z důvodu etnického původu. Ochránce současně dodává, že není úkolem samospráv situaci romských uprchlíků vyřešit. To je odpovědností státu, který má samosprávám poskytovat dostatečnou podporu.

Doporučení je dostupné na webových stránkách ochránce:

<https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/40-22-BVT-doporu%C4%8Den%C3%AD%20-%20obce-final.pdf>